

PROFIJTELIJK DIENEN

**Afscheidsrede
op 28 juni 1985
in de Aula van de Landbouwhogeschool**

gehouden door

Dr.Ir. E.G. Kloosterman

**bij zijn afscheid als bedrijfsingenieur van
de Ir. A.P. Minderhoudhoeve
en als
promotor plaatsing Wageningse ingenieurs**

Profijtelijk dienen

Universiteiten en hogescholen en dus ook de Landbouwhogeschool hebben een dienende taak, zowel op het gebied van het onderwijs: het opleiden van academici, als op het gebied van het onderzoek: fundamenteel grensverleggend research.

Werkend op een dergelijke instelling is het zaak je te realiseren of het verrichte werk tot resultaten leidt; men zou ook kunnen zeggen: of het voordeel voor de maatschappij brengt.

In het dienen zijn daarbij verschillende facetten te onderscheiden, zoals: zich ter beschikking stellen, er een genoegen mee doen, bruikbaar zijn en gunstig zijn.

Bij een goed contact tussen de Landbouwhogeschool en de maatschappij is het mogelijk de balans op te maken van doelstelling en effect. Er bestaat een wisselwerking waarin alle genoemde facetten een rol spelen. Ontbreekt dit contact dan bestaat het gevaar dat de LH droogzwemt en de gemeenschap niet kan profiteren van de resultaten, zowel van het onderwijs als van het onderzoek, omdat deze te ver afstaan van de behoefte, zowel actueel als in de toekomst.

Aan de andere kant mag de LH niet zo ver gaan dat ze achter de praktijk aan loopt. Juist in het grensverleggende zal ze voorop moeten lopen met als achtergrond het weten waar de grenzen liggen.

Men zou zich kunnen afvragen welk probleem "de zure regen" opvolgt. De LH kan dan nú het onderwijs en onderzoek daarop richten. Hierbij is het wel zo dat van ons verwacht mag worden dat we zelf als LH, voor ons aandachtsgebied, vroegtijdig de wijzigingen zullen signaleren.

Toen de directeur van het Landbouwonderwijs van het Ministerie van Landbouw en Visserij in oktober 1982 sprak ter gelegenheid van het 10 jaar P.A.O. constateerde hij het volgende:

"P.A.O. is een wezenlijke en wettelijke opgelegde taak van de instellingen voor het wetenschappelijk onderwijs" en hij voegde daaraan toe dat de beste nascholing voor (hoog)leraren en wetenschappelijke medewerkers bestaat uit het meewerken aan cursus- en vervolgonderwijs. Een wisselwerking dus, waarbij de behoefte aan P.A.O. afgetast kan worden op basis van de activiteiten van het Maatschappelijk Plaatsingsbureau van Wageningse Ingenieurs, het M.P.W.

In de nota "Investeren in Mensen" van het Ministerie van Landbouw en Visserij van december 1984 is onder andere geconstateerd dat medio 1986 de eerste eerste-fase-studenten afstuderen. Er zou dan nagegaan moeten worden hoe de afgestudeerden een plaats op de arbeidsmarkt verwerven en of de genoten opleiding voldoende aansluit op de arbeidsmarkt.

Dit kan als een zekere nazorg worden gezien. In de vergadering van de Faculteitsraad in maart jl. maakte één van de leden de opmerking dat het vooral om de voorzorg moet gaan. Dit zal alleen kunnen als de LH-gemeenschap weet welke behoeften er zijn.

Minister Braks stelde op de diësviering in maart jl. ondermeer:

"Er moeten minder voltijds hoogleraren zijn en meer buitengewoon hoogleraren onder andere uit de instituten". Ook hier dus weer een verwevenheid tussen het arbeidsveld en het onderzoeks/opleidingsinstituut.

In het licht van het hiervoor vermelde heb ik min of meer mijn functioneren bij de LH gezien en ben daar in mijn beide functies mee geconfronteerd. Hier werden vele signalen opgevangen. Enkele ervan wil ik graag doorgeven nu ik mijn werk beëindig. Dus iets vanuit de bedrijfsingenieurs-functie op de Ir. A.P. Minderhoudhoeve en iets vanuit mijn ervaringen als promotor, zowel wat betreft de plaats, de arbeidsmarkt, de externe en interne contacten en het N.I.L.I./M.P.W.

Ir. A.P. Minderhoudhoeve

Over de opbouw van de Ir. A.P. Minderhoudhoeve werd in 1975 in de publicatie "Proefbedrijf Flevoland" al duidelijke informatie verstrekt. Ter gelegenheid van de ingebruikneming van het "Kerngebouw" in 1984, hetgeen een afronding betekende van de oorspronkelijke plannen, verscheen de publicatie "Tot hier toe en nu verder". Naast de historie van en de actuele situatie op het proefbedrijf gaven hierin een zestal vakgroepen hun visie op de verdere ontwikkeling van taak en functioneren van het bedrijf. Het is niet nodig daar nu verder op in te gaan.

Ik wil aandacht besteden aan een drietal punten nl.:

- a. het multifunctionele/multidisciplinaire karakter,
- b. het passend zijn in de totale proefnemingscapaciteit van de LH en
- c. nieuwe mogelijkheden voor al of niet onderwijsgebonden wetenschappelijk onderzoek.

Allereerst iets over het multifunctionele/multidisciplinaire aspect.

De Ir. A.P. Minderhoudhoeve is de enige grote proefaccommodatie van de LH, waar, onder moderne praktijkmethoden, voor uiteenlopende disciplines onderzoek en dan vaak multidisciplinair, kan worden opgezet. De beide bedrijfssectoren vallen onder één sectorale beheerseenheid. Dit komt het totale management ten goede.

Het niet gekoppeld zijn aan één vakgroep of discipline draagt ertoe bij dat de onderlinge samenhang van verschillende disciplines of wellicht het passen van één bepaald onderzoek in de gehele keten van een proces, wordt onderkend. Het grensverleggende wordt erdoor geïntegreerd in het totale proces.

Het proefbedrijf is bovendien uitermate geschikt voor het project- en probleemonderwijs en -onderzoek. Hierop zal later worden teruggekomen.

De onderzoeker/docent en de student worden bij hun onderzoek geconfronteerd met het moderne agrarische bedrijf. Getracht is dit steeds te effectueren door als bedrijf te proberen, waar mogelijk, zo veel mogelijk boer onder de boeren te blijven en door de bedrijfsuitrusting zo geavanceerd mogelijk te houden. Hierdoor is de vertaling van een onderzoeksresultaat naar de praktijk eenvoudiger.

De combinatie van de twee sectoren met daarbij het laboratorium, het meteo-station, de studeer- en logiesfaciliteiten en de aansluiting op de computer van het Rekencentrum en de verbinding met de Centrale Bibliotheek, is uniek.

Opgemerkt mag worden dat de logeeraccommodatie bedoeld is voor zowel studenten als voor onderzoekers.

In de tweede plaats enkele opmerkingen over het passend zijn in de totale proefnemingscapaciteit van de LH-accommodaties.

Veelal zijn de mogelijkheden in Wageningen, om onder moderne praktijkomstandigheden veldonderzoek te doen, niet aanwezig. Complementair op het reeds op kleinere schaal in Wageningen uitgevoerde onderzoek, kunnen de resultaten daarna worden afgechecked op de Ir. A.P. Minderhoudhoeve onder de hiervoor meest geschikte omstandigheden.

In de afgelopen jaren kon veel onderzoek met goede resultaten worden afgesloten. Diverse dissertaties steunden op het onderzoek op de Ir. A.P. Minderhoudhoeve. Niet de oorspronkelijke vier, maar in totaal 14 vakgroepen profiteerden tot nu toe van het proefbedrijf.

Enkele jaren geleden werd getracht in Wageningen zelf tot een integratie van de proefaccommodaties te komen. Deze opzet strandde o.a. door de angst bij sommige vakgroepen voor een dergelijke concentratie. Het zou de doodsteek voor het wetenschappelijk onderzoek zijn constateerde één van de commissieleden toen. De onder-

zoeksresultaten op de Ir. A.P. Minderhoudhoeve hebben geleerd dat deze opmerking niet juist is geweest.

Naar mijn mening dient nog eens overwogen te worden om tot concentratie in de managementsfeer te komen. Enkele beheerders/bedrijfsingenieurs zouden dan tot een goed gestructureerde totale samenhang van het "veldonderzoek" kunnen komen. Dit kan in deze tijd van besparingen tot goede effecten leiden.

De afstand Ir. A.P. Minderhoudhoeve-Wageningen is vaak aangevoerd als een beperkende factor.

Het zou daarom nuttig kunnen zijn op de Ir. A.P. Minderhoudhoeve meer onderzoeksassistenten te plaatsen. Deze zouden dan voor één of meer vakgroepen het onderzoek kunnen begeleiden. Deels voor de ene vakgroep en deels voor een andere, moet, in deze tijd van deeltijdbanen, te realiseren zijn.

Tenslotte iets over nieuwe mogelijkheden voor het al of niet onderwijsgebonden wetenschappelijk onderzoek op de Ir. A.P. Minderhoudhoeve.

Eerder is reeds gememoreerd dat 14 vakgroepen gebruik maakten van het proefbedrijf. Speciaal in de akkerbouwsector kan dit aantal worden uitgebreid. Hierbij wordt o.a. ook gedacht aan de groente-teelt in volle grond.

Dikwijls weet men binnen de Wageningse vakgroepen niet welke mogelijkheden er zijn. Dit ondanks het feit dat de sectorale onderzoekscommissies hierop enkele keren werden gewezen. Te vaak kijkt men niet buiten de faciliteiten van de eigen vakgroep of naar de andere accommodaties in Wageningen of op de Ir. A.P. Minderhoudhoeve.

Onlangs werd in N.R.L.O.-verband in een nota aangedrongen op

onderzoek naar bouwplanverruimende gewassen. Daarin werd aangegeven aan welke gewassen meer onderzoek zou kunnen plaats vinden. In dit kader werden al weer prioriteiten aangegeven.

Naar mijn mening zou aan een veel groter aantal gewassen aandacht besteed moeten worden. In het kader van het onderwijsgebonden onderzoek zou, na een literair onderzoek door een of meer studenten, op het proefbedrijf onderzoek verricht kunnen worden ter toetsing van de verzamelde gegevens. De resultaten van deze studies zouden, bijvoorbeeld bij de vakgroep Landbouwplantenteelt en Graslandcultuur, systematisch geordend kunnen worden opgeborgen in een "Kennisbank". Door periodiek aandacht aan de verschillende gewassen te besteden is dan de actuele situatie, onder Nederlandse omstandigheden, bekend en kan, wanneer voor het gewas weer belangstelling ontstaat, zeer snel fundamenteel onderzoek worden opgestart.

De Ir. A.P. Minderhoudhoeve is bijzonder geschikt om multi-disciplinair onderzoek op te starten. Een voorbeeld daarvan is het wormenonderzoek geweest, waarbij het initiatief in hoofdzaak vanuit het proefbedrijf zelf kwam.

Ook vanuit de sectorale onderzoekscommissies zouden daartoe initiatieven kunnen komen. Hieronder valt ook de verdere uitbouw van het onderzoek op het gebied van de teledetectie. De technische faciliteiten hiervoor zijn nu zo ver ontwikkeld dat de toepassing bij verschillende vakgebieden kan plaats vinden. Bij een goede integratie van de teledetectie in het onderzoek van de vakgroepen heeft het ook zin de bestaande apparatuur verder uit te bouwen en te verbeteren. Door bij dit onderzoek H.A.S.-stagiaires in te schakelen wordt ook in het corps van de onderzoekassistenten deskundigheid op het gebied van de teledetectie opgebouwd.

Na jarenlange voorbereiding wordt het energie-managementproject op de Ir. A.P. Minderhoudhoeve dit jaar opgestart. De aanwezigheid van de diverse soorten activiteiten en gebouwen (inclusief de kas) is uniek. Bij het biogasproject zou nader onderzoek aan de residuen, in verband met de bodemvervuiling, kunnen plaats vinden. De mogelijkheden om ergonomisch- en arbeidsomstandighedenonderzoek te verrichten werden tot dusverre niet benut, ofschoon dit een grote maatschappelijke relevantie heeft.

Het goed ingerichte meteo-station geeft veel informatie over de groei-omstandigheden tijdens de proef, die in het verslag van veldproefresultaten zou moeten worden opgenomen, ten einde de resultaten van soortgelijke proeven in achtereenvolgende seizoenen met elkaar in verband te kunnen brengen.

Verder biedt het bedrijf uitstekende mogelijkheden voor het onderzoek aan bermkruiden waarvan het zaad niet met de wind verspreid wordt. En zo zullen er nog meer mogelijkheden zijn.

Al met al mag het duidelijk zijn geworden dat de Ir. A.P. Minderhoudhoeve nog met meer profijt voor het onderzoek en onderwijs kan dienen dan tot dusverre het geval is geweest.

Plaats van de promotor

Het is gewenst voor ik verder ga met de bespiegelingen rond mijn functioneren als promotor, aan te geven in welk deel van de belangenbehartiging van afstuderenden en afgestudeerden, dit werk plaats heeft gevonden.

De Stichting Maatschappelijke Plaats Wageningse afgestudeerden (M.P.W.) werd in 1973 opgericht op initiatief van het Nederlands Instituut van Landbouwkundig Ingenieurs (N.I.L.I.).

Een van de doelstellingen van het M.P.W. is het meer doorzichtig maken van de arbeidsmarkt voor afgestudeerden aan de Landbouwhogeschool. In 1973, 1978 en 1983 werd loopbaanonderzoek gedaan. Dit is erop gericht uitvoerige inlichtingen te krijgen over de functies die door Wageningse afgestudeerden worden vervuld. De respons van de afgestudeerden is zeer groot. In 1983 namelijk 69%. Deze inventariserende onderzoeken maken het, gesteund door ander onderzoek, mogelijk inzicht te verkrijgen in de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt voor Wageningse ingenieurs. Op grond hiervan wordt voorlichting gegeven aan studenten, afgestudeerden, werkgevers en aan studierichtingen en vakgroepen van de Landbouwhogeschool.

Voor degenen die niet zo bekend zijn met de overige activiteiten van het M.P.W. zal ik hiervan iets melden.

Alle leden van het Nederlands Instituut van Landbouwkundig Ingenieurs (N.I.L.I.) dragen jaarlijks f 10,- bij in de exploitatiekosten. Daarnaast is er ondersteuning door de Landbouwhogeschool door huisvesting te verlenen en personeel ter beschikking te stellen. Naast het reeds genoemde onderzoek beschikt het M.P.W., "Achter de Aula", over een informatiecentrum, vacaturebank, sollicitanten-

bank en een centrum voor kortlopende opdrachten. Ook wordt een leergang arbeidsmarkt verzorgd, worden voor langdurige werkzoekenden vaardigheidstrainingen gehouden, projecten begeleid van het experiment "Werkverruimende maatregelen" (W.V.M.) en bestaan er contacten met studiecoördinatoren en studentendecanen.

Deze opsomming is niet compleet maar verschaft waarschijnlijk wel enig inzicht. Aan deze organisatie ben ik als promotor plaatsing Wageningse Ingenieurs toegevoegd, sinds 1 januari 1982. Eerst part-time naast mijn functie op de Ir. A.P. Minderhoudhoeve. Het laatste jaar op full-time basis.

In deze taak lag besloten dat er veel externe en interne contacten moesten worden gelegd en onderhouden.

Extern gericht op Rijks-, Provinciale- en Gemeentelijke overheden. Tevens op Publiekrechtelijke lichamen en Maatschappelijke organisaties.

Intern werden ontvangen signalen doorgegeven en activiteiten opgestart.

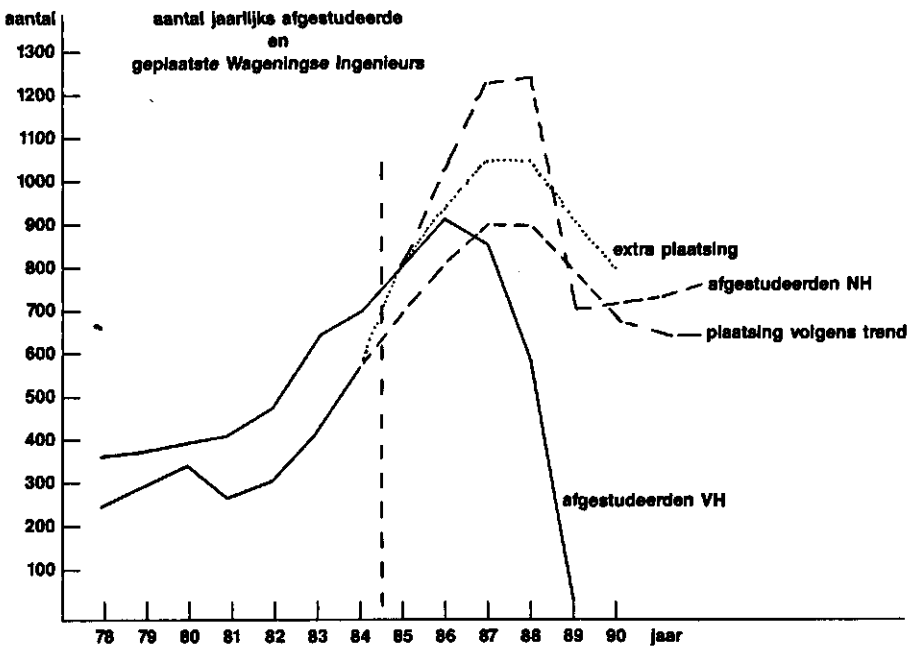
In het vervolg van mijn betoog wil ik op deze contacten nader ingaan en iets over die activiteiten melden, de resultaten bespreken en trachten aan te geven waarop in de komende tijd de aandacht speciaal gevestigd zal moeten en kunnen worden.

Als fundament daarvoor allereerst nog iets over de actuele en te verwachten arbeidsmarktsituatie en de marktgebieden waarop de aandacht zal moeten vallen.

De arbeidsmarktsituatie

Zoals hiervoor werd gezegd verzamelen het informatiecentrum en de vacaturebank gegevens over werkzoekenden en plaatsingen. Het bureau van de Landbouwhogeschool heeft prognoses opgesteld van de te verwachten aantallen afgestudeerden in de komende studiejaren. Hieruit is een beeld te vormen van de situatie op de arbeidsmarkt in de nabije toekomst.

In onderstaande grafiek is getracht dit aan te geven.

Uit de feitelijke gegevens tot op heden is op te maken dat in de laatste jaren zowel het aantal afgestudeerden is gegroeid en het aantal plaatsingen is toegenomen. De opleving van de markt in 1984 is duidelijk.

Bij de prognoses van het aantal afstuderenden in de jaren 86/87 t/m 87/88 is een sterke stijging door het samenvallen van het afstuderen van zowel studenten met het programma van vóór de hervormingen en als van die van na de hervormingen.

Wanneer, met een groot optimisme, verondersteld wordt dat de trend in het groter wordend aantal jaarlijks geplaatsten in de komende jaren doorgaat, dan nog is het aantal geplaatsten onvoldoende om een groei van het aantal werkzoekenden te beperken.

Uit de prognoses blijkt dat na het studiejaar 1988/89 het aantal afstuderenden weer tot 700 à 750 daalt. Welke reactie zou dit geven bij de student die nu met zijn propadeuse bezig is van de jaren 1983/84 en 1984/85?

Hij zou kunnen bedenken dat snel afstuderen tot gevolg heeft in een overspannen arbeidsmarkt terecht te komen. Nu het dossier-diploma is ingevoerd is het mogelijk aan te tonen dat men extra vakken heeft gevolgd, waardoor het pakket in de breedte is uitgebouwd. Ik kom daar straks nog op terug.

Aan de andere kant werd door het M.P.W. bij het begin van het arbeidsmarkt-beïnvloeden in een Matrix Werkorganisatie/Probleemgebieden aangegeven op welke sectoren de aandacht gericht dient te worden. Tussen 1976 en nu is er een en ander veranderd.

In onderstaand schema is de weerslag daarvan door mij verwerkt.

In de zogenaamde BBsector zal het aantal plaatsingsmogelijkheden relatief afnemen. Het aantal plaatsingen evenwel zal moeten toenemen.

In de NB en BN hoek is een sterk contact tussen LH/NILI/MPW en het arbeidsveld, erg gewenst om tot uitbreiding van plaatsingen,

Matrix Werkorganisatie - Probleemgebieden

		Werkorganisatie	
		Bestaand	Nieuw
Probleemgebieden	Bestaand	50% Vervanging Ontwikkeling Bestaande Taken	20% Wijziging Taakstelling op gebied 'Wageningen'
	Nieuw	Nieuwe Taken voor Bestaande relaties 20%	10% Nieuwe Organisaties Nieuwe Taken

Diagrammatic transitions:

- A dashed arrow labeled **B-B** points from the top-left cell to the bottom-left cell.
- A dashed arrow labeled **NB** points from the top-left cell to the bottom-left cell.
- A dashed arrow labeled **BN** points from the top-right cell to the bottom-right cell.
- A dashed arrow labeled **N-N** points from the top-right cell to the bottom-right cell.

zowel relatief als absoluut, te komen. Bij de oorspronkelijke opzet kreeg de NN sector een lage prioriteit, ofschoon het wel een belangrijke sector werd gevonden.

Op deze sector dient de LH-gemeenschap thans in te springen.

De geschiedenis heeft geleerd dat op grond van de basiskennis waarover de LH beschikt, nieuwe disciplines ontwikkeld konden worden. Dit krijgt nu, door de enorme stijging van het aantal afgestudeerden, een hoge prioriteit, vandaar de vermelde 10%. Zouden hierdoor in de komende tijd jaarlijks 100 à 125 afgestudeerden een functie kunnen krijgen als de hiervoor vermelde groei van het aantal

"normale" plaatsingen reëel is, dan is daarmee bereikt dat het aantal ingeschrevenen op de sollicitantenbank na 1990 niet groter is dan het aantal afstuderenden. Ook dan nog is het vinden van een baan niet gemakkelijk.

Overigens moet bedacht worden dat de extra verworven arbeidsplaatsen door jonge mensen zijn bezet, waarbij de doorstroming in de komende jaren niet te hoog moet worden ingeschat.

Tenslotte over dit deel nog enkele cijfers. In 1978 was het aantal werkzoekenden 66% van het aantal afgestudeerden in dat jaar. Voor 1984 was dit opgelopen tot 115%.

16% van de werkzoekenden in 1978 was langer dan 12 maanden op zoek naar een baan. In 1984 steeg dit tot 36%. Dit onderstreept nog eens de vraag: Moet ik nu al afstuderen of zal ik mijn pakket verbreden?

De externe contacten als promotor

Het mag bekend worden verondersteld dat Professor Leniger enige jaren geleden actief is geweest om in de sector Voedingsmiddelen- en Voedermiddelenindustrie de arbeidsmarkt te verkennen en erin te infiltreren.

In die periode zocht Ir. Ritsema van Ikema contacten met de lagere (provinciale en gemeentelijke) overheden. Daarbij kon uitgegaan worden van de studie uit 1976 "Verkenning van de Plaatsingsmogelijkheden van Wageningse Afgestudeerden bij Gemeenten, Provincies, Gewesten, Waterschappen e.d. Periode 1975-1985".

Dit onderzoek vond plaats onder auspiciën van het MPW/NILI en werd uitgevoerd door Ir. H.J. van 't Klooster. Een 35-tal respondenten uit de landelijke, provinciale, gemeentelijke en overige regionale sectoren gaf in een onderzoek, volgens de Delphimethode, hun visie

op de mogelijke ontwikkelingen. Op basis van dat onderzoek kon ik mijn werkzaamheden beginnen, toen ik in januari 1982 de functie als promotor van Ir. Ritsema van Ikema overnam.

Het aandachtsgebied werd uitgebreid met de rijksoverheid, eerst zonder het Ministerie van Landbouw en Visserij, later met dit Ministerie erbij.

Bij de aanvaarding van deze min of meer "vrije functie" heb ik me afgevraagd hoe dit aan te pakken.

Enerzijds groeide de Landbouwhogeschool in de laatste 30 jaar uit van 12 naar 20 studierichtingen met veel nieuwe disciplines, zoals huishoudwetenschappen, moleculaire wetenschappen, voeding, sociologie en waterzuivering/milieuhygiëne. Dit worden ook wel eens de "nieuwe landbouwwetenschappen" genoemd.

Aan de andere kant werd en wordt tegenwoordig bij vele diensten en instellingen een wijziging in de taakstelling aangebracht. Door inkringing van de formatie wordt bovendien een vrijkomende formatieplaats erg kostbaar.

Het is daarom erg belangrijk dat de potentiële werkgever voor de Wageningse ingenieur weet wat deze in zijn mars heeft en dienen de studerende en de docenten te weten welke behoeften en vraagstukken er in de maatschappij zijn.

Om hierin inzicht te krijgen moeten er contacten tussen de Landbouwhogeschool en het "plaatsingsgebied" liggen.

Enig inzicht, waar Wageningse ingenieurs functioneren, werd verkregen uit het adressenbestand van het Koninklijk Genootschap voor Landbouwwetenschappen (KNGvL) en het Nederlands Instituut van Landbouwkundig Ingenieurs (NILI). Dit bestand werd uitgesplitst in de 20 studierichtingen en 14 sectoren in de arbeidsmarkt. In totaal 280 sectoren dus. Veelal werd informatie ingewonnen uit een specifieke sector op de arbeidsmarkt, door contacten te leggen met

de Wageningse ingenieurs die al in het betreffende, relatief nieuwe, arbeidsgebied waren doorgedrongen.

Deze konden en wilden altijd de weg aangeven hoe de relatie met de Landbouwhogeschool versterkt zou kunnen worden. Voor een optimalisering van een dergelijke werkwijze is het noodzakelijk dat de Wageningse ingenieurs de gegevens over arbeidsplaats en functie jaarlijks volledig op de inventarisatiekaart controleren en invullen. Het is een vorm van collegialiteit ten opzichte van de toekomstige collega's.

Voordat ik buiten de Landbouwhogeschool contacten heb gelegd, werd in gesprekken met richtingsonderwijscommissies, studie-adviseurs, hoogleraren, vaste commissie onderwijs- en wetenschapsbeoefening, de afdeling Voorlichting en het transferbureau, geïnformeerd naar waar in het arbeidsveld al contacten waren en waar deze nog gelegd of versterkt zouden moeten worden.

Nadat op deze wijze een adressenbestand was opgebouwd, werden besturen en hoofden van diensten benaderd en gevraagd of een bezoek op prijs zou worden gesteld.

Het was een genoegen te mogen constateren dat bijna alle benaderde personen bereid waren tot een gesprek over: "Wij (LH) leiden op en willen graag weten wat Uw wensen zijn".

Bij een dergelijk gesprek werd documentatiemateriaal over de Landbouwhogeschool verstrekt. Dikwijls werden afspraken voor nader contact gemaakt en wanneer deze uitbleven werd ander documentatiemateriaal toegezonden met een reminder aan de gemaakte afspraak.

Ik ben op het hiervoor vermelde wat uitvoerig ingegaan omdat in de toekomst het niet de bedoeling is dat steeds de promotor de contacten legt. Mijn functie was de systemen uit te proberen daarbij min of meer als een katalisator werkend.

Later zullen deze contacten vanuit de studierichting, werkgroepen,

overlegorganen, de studenten etc. zelf moeten komen.

Hiertoe zijn verschillende mogelijkheden, waarop hierna, niet uitputtend, zal worden ingegaan.

a. Door studenten als stagiaire of in het kader van de individuele studie-activiteiten in contact te brengen met in de praktijk levende vragen, kunnen de student, de onderzoeker en de docent de maatschappelijke relevantie van hun activiteiten beter onderkennen. Aan de andere kant geeft dit "veld" de mogelijkheid kennis te krijgen van de wetenschapsgebieden die in het onderzoek- en studieprogramma van de LH aanwezig zijn. Daardoor kan, als een soort vooronderzoek, een vraagstuk dat zich voordoet worden geanalyseerd en kunnen wegen voor verder onderzoek worden aangegeven.

Verschillende overheidsinstellingen kennen regelingen voor het plaatsen van een stagiaire.

b. Een andere mogelijkheid is het tijdelijk (max. 6 maanden) inschakelen van een Wagenings ingenieur, die in het betrokken vakgebied deskundig is, via het uitzendbureau voor Wageningse ingenieurs. Dit is gesticht als "Centrum voor kortlopende opdrachten" op initiatief van het Nederlands Instituut van Landbouwkundig Ingenieurs. Het is naar mijn mening een bijzonder goede mogelijkheid om het "afzetgebied" in nauw contact te brengen met de Landbouwhogeschool.

c. Is het aanbeoorde probleem complexer en is het gewenst de "know how" van één of meer disciplines in te schakelen, dan is het transfersysteem "Partner in kennisoverdracht" een oplossing. Bovendien is het een vorm van contractresearch waaruit de Landbouwhogeschool middelen kan putten om het eigen wetenschappelijk onderzoek en -onderwijs te verdiepen.

Naast de hiervoor genoemde contacten kan ook op andere wijze een verbinding worden gelegd tussen de LH en een potentieel afzetgebied.

Met name door middel van:

- a. Het houden van "Wageningse" inleidingen voor overkoepelende organen of in aansluiting op werkvergaderingen van diensten en instellingen.
- b. Het organiseren van een "Wageningse" dag voor landelijke verenigingen van diensthouders etc. Daarbij kan de LH tonen wat er in het huidige pakket zit ten behoeve van de te gast zijnde organisatie.
- c. Het regelmatig publiceren van "Nieuws van Wageningen" in de vakbladen van bedoelde organisaties.
- d. Via het Landbouwkundig Tijdschrift de NILI-leden zelf informeren over de ontwikkelingen aan de LH.

Ter ondersteuning van deze activiteiten heeft de afdeling Voorlichting van de LH, in samenwerking met NILI/MPW en het transferpunt een documentatiemap ontwikkeld, die per activiteit aangepast kan worden en aan de bezoekers als geheugensteun kan worden meegegeven.

Veel aandacht werd door mij geschonken aan het organiseren van de zogenaamde "Wageningse" dagen. Doorgaans vergen deze een lange tijd van voorbereiding; omdat een en ander moet passen in het vergaderschema van de betrokken organisatie en er overleg moet worden gepleegd over het thema van de dag, de te houden inleidingen, de vorm waarin de discussie zal plaats vinden en de follow-up. Van Landbouwhogeschoolzijde trad doorgaans een hoogleraar als gastheer op.

Zo werden o.a. in de laatste twee jaar ontvangen:
de hoofddirectie van Rijkswaterstaat,
de directeuren van de Provinciale Planologische Diensten,
de Vereniging van Hoofden van Gemeentelijke Beplantingen,
het Nederlands Instituut van Directeuren en Ingenieurs van Gemeentewerken (NIDIG),
het Directoraat-Generaal Landelijke Gebieden en Kwaliteitszorg van het Ministerie van Landbouw en Visserij,
de Kring van Hoofden van technische en technologische diensten van Zuiveringsschappen en
de Vereniging voor Sociografisch Onderzoek.

Op deze dagen ontstonden veel nieuwe contacten of werden bestaande uitgebouwd.

Speciaal mag worden gewezen op het vervolg van de "Rijkswaterstaatsdag".

De follow-up was het aangaan van een relatie LH-Rijkswaterstaat waarin zaken als stages, afstudeeronderwerpen, voordrachten, samenwerkingsverbanden, contractonderzoek, uitwisseling medewerkers, part-time werk van RWS-medewerkers op de LH of omgekeerd, werden beschreven. Vanuit de diverse vakdirecties van RWS en van de vakgroepen werden personen vermeld die als contactpersoon zullen optreden.

Om het effect van deze relatie te vergroten werd een bijeenkomst belegd van alle genoemde personen om tot werkelijke afspraken te komen op basis van hetgeen in de relatienota beschreven is.

Deze relatienota zal verder model staan voor de relatie LH/Directoraat-Generaal Landelijke Gebieden en Kwaliteitszorg en de relatie LH/ITC (Internationaal Instituut voor Luchtkartering en Aardkunde) in Enschede.

Intussen is een eerste aanzet gegeven tot het opbouwen van studie-

dagen voor de Gezondheidsdiensten voor Dieren, de Unie van Waterschappen, het apparaat voor de Arbeidsvoorziening, de Gemeentelijke Geneeskundige en Gezondheidsdiensten, de Kruisverenigingen, het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (VROM) etcetera.

In april 1984 publiceerde het College van Bestuur de "Nota voorlichting en externe betrekkingen" waarin het hiervoor genoemde eigenlijk werd vastgelegd. De afdeling "Voorlichting" van de Landbouwhogeschool concipeerde in januari 1985 een notitie "Ontvangst van beroepsgroepen; een organisatieschets". Het mag worden gezien als een handleiding, die door het Faculteitsbestuur werd doorgezonden naar de vakgroepen.

Tijdens alle genoemde evenementen bleek duidelijk dat er in het afzetgebied grote behoefte is aan inzicht in het produkt dat de LH levert.

Men vraagt als het ware om etalages waarin het aangeboden staat opgesteld. Voor verschillende gebieden is dit wel bekend, voor andere weer niet. Zo is het nog niet duidelijk wat de LH in totaal te bieden heeft op het gebied van het "Menselijk welzijn". Ook is er veel vraag naar de veranderingen die zijn opgetreden door de studiehervormingen.

Wat dit laatste betreft hebben ook de Wageningse ingenieurs die al enige tijd zijn afgestudeerd daar nauwelijks zicht op.

Daarom is het plan gelanceerd om elk jaar de afgestudeerden, 25 jaar na het jaar van aankomst, uit te nodigen voor een bezoek aan de Landbouwhogeschool met aansluitend een reünie van gezelligheidsvereniging, etc. De Landbouwhogeschool zal dan moeten uitnodigen en de gasten in contact laten komen met die disciplines die op dat moment voor de bezoeker interessant zijn. Met deze aanpak worden die ingenieurs bereikt die doorgaans in beleidsfuncties werken.

In 1985 wordt proefgedraaid met het 40ste jaar van de W.V.S.V. en

W.S.C. Er is een erg grote belangstelling. In 1986 is het de beurt voor het jaar 1961/1962, waarvoor de voorbereidingen al zijn ingezet.

Niet alle contacten hebben geleid tot studiedagen. Zo werd contact opgenomen met het Ministerie van Defensie om na te gaan of dienstplichtige afgestudeerden wellicht in hun diensttijd als reserve-officier in hun eigen vakgebied zouden kunnen worden ingezet. Dit leidde voor enkele delen tot een positief resultaat.

Er is mij weleens gevraagd hoeveel ingenieurs ik heb geplaatst. Dat zijn er maar weinig. Het ging meer om het openmaken van de in de hiervoor genoemde matrix NB en BN sectoren. Dat er op korte termijn enkele plaatsingen uit voortkwamen is meegenomen.

Op de ingeslagen weg zal moeten worden doorgegaan. Vooral in de nog niet of onvoldoende benaderde marktsectoren. Mijn opvolger De Waal zal zich hiervoor inzetten.

In het geciteerde rapport Voorlichting en Externe betrekkingen staat hierover vermeld: "Een zorgvuldige communicatie met de samenleving is een wezenlijke voorwaarde voor de Landbouwhogeschool om te kunnen functioneren. Het behoort tot de taak van ieder lid van de hogeschoolgemeenschap daaraan bij te dragen".

Interne relaties met de Landbouwhogeschoolgemeenschap

De Wageningse ingenieur is breed inzetbaar luidt de kreet die al jaren opgeld doet. Van Minister van Defensie tot campinghouder, van landbouwer tot Eurocommissaris.

Dit is wellicht het gevolg van het aangeboren of aangeleerde gevoel voor de samenhang der dingen; de populatie. Bij de herprogramme-

ring en de nieuwe studieprogramma's is het gevaar van vernauwing niet denkbeeldig. Daarom is het erg gewenst dat bij de studiebegeleiding aan dit facet grote aandacht wordt besteed.

Ik heb reeds vermeld dat deze voorzorg voor afgestudeerden in de Faculteitsraad naar voren kwam en dat bij een invulling van het pakket er rekening mee kan worden gehouden dat iedere student het recht heeft om zes jaar te studeren en zo eventueel zijn pakket te verbreden. In dit kader rust er een grote verantwoordelijkheid bij de studiecoördinatoren. Op hen moeten de studenten kunnen terugvallen. Niet alleen wat betreft het achterblijven of de studiebelastingen, maar ook wat betreft de vergroting van de kans op een baan na het afstuderen. Dit is weleens commercieel studeren genoemd. Bij alle vrijheden die er voor de student bestaan voor de invulling van zijn pakket is een vertrouwensrelatie met de studiecoördinator onmisbaar. De begeleider moet daarom de mogelijkheid hebben om betrokken te zijn bij de externe contacten van studierichtingen en vakgroepen. Studiebegeleiding mag naar mijn mening dan ook niet gezien worden als een bijbaantje maar als een hoofdtak. Ook de stages moeten daarbij betrokken worden. Een goede stage gevolgd door een goede scriptie is vaak een prima entree gebleken op de arbeidsmarkt. Het is het visitekaartje van de ingenieur en de LH. In dat verband wil ik het signaal doorgeven dat de stagebieder meer profijt zal hebben als de student al gevorderd is met het vakgebied van de stage. Zijn presentatie zou anders weleens averechts kunnen werken. Herhaaldelijk werd erop aangedrongen dat een breed pakket belangrijk is, maar dat daardoor de academische vorming, diepgang en grensverlegging, niet in het gedrang mag komen. Men wil een academicus.

Daarnaast is het kunnen schrijven van beleidsrapporten etc. en het in een team kunnen functioneren een belangrijk onderdeel voor een goed functioneren.

In verband met de plaatsingskansen voor afgestudeerden is naar mijn mening het deelnemen aan project/probleem onderwijs/onderzoek van belang.

In de eerste plaats kan een vraagstuk multidisciplinair worden aanpak en gaat het een niet onevenredig deel van de studietijd kosten. Daarnaast is het een scholing in de aanpak van een meerdisciplinair probleem. De "opdrachtgever" die wellicht via een extern contact werd binnengehaald, kan een goede indruk krijgen van het "kunnen" van de Wageningse ingenieur.

Het informatiebulletin voor projectonderwijs en de handleiding voor Wageningse projecten geeft voldoende informatie in welke organisatievorm deze activiteit gegoten kan worden. Juist in die vakgebieden waar deze vorm nog weinig vaste voet kreeg en ik denk daarbij aan de sector "Menselijk welzijn", zou hier aandacht aan moeten worden besteed. Eerder heb ik reeds vermeld dat voor deze vorm van onderwijs de Ir. A.P. Minderhoudhoeve, voor de betrokken vakgebieden, goede faciliteiten biedt. Bij de evaluatie van deze projecten kan dan overwogen worden na te gaan of het instellen van een min of meer permanente werkgroep of overlegorgaan op het betreffende gebied, gewenst is. Met deze activiteiten zou de LH zelf later misschien weer opdrachten voor contactresearch kunnen krijgen.

Het post academiaal onderwijs aan de Landbouwhogeschool neemt in Nederland een unieke positie in. In de cursuscommissie zitten de leden afkomstig van zowel de LH, de instituten als het bedrijfsleven. De docenten en cursisten komen van allerlei organisaties. Tijdens de cursus ontstaat de confrontatie tussen theorie en praktijk. Ik wees daar in het begin reeds op. In het aprilnummer van het Landbouwkundig Tijdschrift is hieraan ook aandacht besteed.

De dreiging van doorberekening van de volledige kosten aan de cur-

sisten zal naar mijn mening moeten worden weggenomen. Niet altijd zal de werkgever de cursuskosten willen vergoeden. Speciaal niet dan wanneer de cursist een tijdelijke aanstelling heeft en zich juist daarom nader wil bekwamen. Voor de langer werkzoekende spreekt het nog sterker. Het mag toch niet zo zijn dat van een cursus van enkele dagen het cursusgeld gelijk is aan het collegegeld voor een vol jaar. Dit zeker niet nu er nog steeds aarzelingen bestaan rond de invoering van de tweede fase.

Het N.I.L.I./M.P.W.

Veel ingenieurs, afgestudeerd in de "nieuwe" landbouwwetenschappen, met wie zoals eerder is vermeld, werd gesproken, kunnen zich niet herkennen in de activiteiten van het N.I.L.I. en het Landbouwkundig Tijdschrift. Men is nog lid uit traditie of om jaarlijks het adresboek te ontvangen. Deze signalen werden aan het N.I.L.I.-bestuur doorgegeven. Gecombineerd met de inbreng van enkele bestuursleden heeft dit ertoe geleid dat actie werd ondernomen om te komen tot een hechtere band tussen de organisatie en de leden. Enerzijds door de samenstelling van het bestuur onder de loupe te nemen, anderzijds door te starten met het organiseren van sectordagen voor de leden. Voor de sectie Sociologie werden al plannen ontwikkeld. Zo werd ook aandacht besteed aan de opzet en inhoud van het Landbouwkundig Tijdschrift. Ook hierin moet het N.I.L.I.-lid, dat volgens een besluit van de ledenvergadering het LT ontvangt, voldoende van zijn gading kunnen terugvinden. Aan de andere kant biedt het LT de Landbouwhogeschool prachtige kansen de afgestudeerden zodanig te informeren dat dit de externe contacten van de LH kan versterken. Dit zal een materiële en financiële ondersteuning kunnen betekenen, die in conflict zou kunnen komen met de verantwoordelijkheden van het N.I.L.I. en het K.N.G.v.L. als zelf-

standige organisatie. Er bestaat weinig contact met de candidaatsleden van het N.I.L.I. In samenwerking met de bestaande richtingsstudieverenigingen zou dat contact versterkt kunnen worden en het latere gewoon lidmaatschap zou weer als een vanzelfsprekende zaak gelden.

In steeds meer beleidsnota's vanuit de LH-gemeenschap wordt vermeld dat een inhoudelijke bijdrage kan worden geleverd vanuit het N.I.L.I./M.P.W. Ofschoon de steun die de LH aan deze organisatie levert groot is, vraagt een dergelijke steun een grotere organisatie met meer armslag en meer medewerkers die in vaste dienst kunnen komen. Het verloop, speciaal in de secretariaatssector, is te groot en bedreigt de continuïteit.

Het M.P.W. besteedt veel aandacht aan de analyse van geplaatste advertenties. De studiecoördinatoren zouden hiermee geconfronteerd dienen te worden. Verder ben ik van mening dat agressieve benadering van werkgevers gewenst is, vooral die werkgevers die sollicitanten vragen voor een functie waar een Wagenings ingenieur goed zou kunnen worden geplaatst. Dit staat dan niet bij de eisen van de genoten opleiding vermeld. Hierdoor zou dan wellicht in de eerdergenoemde NNsector geïnfiltrerd kunnen worden.

Ofschoon het in de eerste plaats de bedoeling is dat afgestudeerden een vaste functie verwerven, waarbij een tijdelijke functie een tussenfase kan zijn, valt het te overwegen het Centrum voor Kortlopende Opdrachten meer de pousseren.

Inschakeling via dit eigen uitzendbureau kan de definitieve plaatsingsmogelijkheid vergroten. De sollicitant heeft dan werkervaring. Dit is een criterium waaraan potentiële werkgevers vaak grote waarde hechten.

Tenslotte

In het voorgaande heb ik getracht aan te geven waaraan ik tijdens mijn werk bij de LH, aandacht heb besteed, welke activiteiten daarbij behoorden en welke gedachten dat opriep. Het is een kaleidoscoop geworden, die misschien in een te snel tempo werd getoond. Men kan het desgewenst nog eens nalezen.

Het is onmogelijk om in een kort bestek een ieder te bedanken voor de prettige samenwerking die ik sinds 1969 binnen en buiten de Landbouwhogeschool heb mogen ontvangen. Min of meer ligt dit vast in de lijst van genodigden voor deze middag. Dit neemt niet weg dat ik hoop ieder persoonlijk te kunnen bedanken straks tijdens de receptie.

Ik heb het als een voorrecht beschouwd in de beide functies mijn bijdrage te hebben mogen leveren aan mijn Alma Mater.

Als tekst van mijn inleiding koos ik: "Profijtelijk dienen".

Ik hoop aangegeven te hebben dat het dienen multifunctioneel is en het profijt voor een groot gebied kan gelden.

Resultaten werden bereikt waarmee de LH-gemeenschap zijn voordeel kan doen.

Gewezen werd op de punten waar men zich ter beschikking kan stellen, hoe men een ander een genoegen kan doen met zijn inzet, welke bruikbare methoden er zijn om "Wageningen" te promoten en wat gunstig kan zijn om de plaatsingskansen voor ingenieurs te vergroten en hoe de onderzoeksfaciliteiten optimaal zijn te benutten.

Het is dus duidelijk een wisselwerking tussen de LH en de maatschappij, waarbij iedere partner voor zich mag vaststellen dat:

"He profits most, who serves best".